

Sokakta, Hayatta, Israrla: Kadınların 2025 Mücadelesi

Sakine Esen Yılmaz

2025'te Kadın
Mücadelesi: Direniş,
Tehdit ve Umut

Yasemin Özgün

Türkiye'de Feminist
Hareket ve Barış
Mücadelesi: Tarihsel
Süreklilikler ve
Kırılmalar

Emine Osê

Kuzey ve Doğu Suriye savaşı kadınlara sor
ile Suriye'de 2025
Yılında Neler Yaşandı?

ayşe düzkan

Kibriye Evren

Kastik Katilin Yapısal
Krizine Karşı Örgütlü
Kadın Mücadelesi

Gülbahar Alpsoy

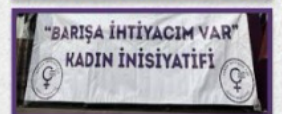
Özgürlük Çağrısına
Cevap

Pınar Ural

Barış Gazeteciliği
Kadın Odaklı
Olmalı

Zeyno Bayramoğlu

Tribün Erkekliği,
Kontrol, Irkçılık ve
Barış Korkusu

İÇİNDEKİLER

1 **2025'te Kadın Mücadelesi: Direniş, Tehdit ve Umut**
Sakine Esen Yılmaz

5 **Türkiye'de Feminist Hareket ve Barış Mücadelesi:
Tarihsel Süreklilikler ve Kırılmalar**
Yasemin Özgün

11 **Kuzey ve Doğu Suriye ile Suriye'de 2025 Yılında
Neler Yaşandı?**
Emine Osê

17 **savaşı kadınlara sor**
ayşe düzkan

21 **Kastik Katilin Yapısal Krizine Karşı Örgütlü Kadın
Mücadelesi**
Kibriye Evren

25 **Özgürlük Çağrısına Cevap**
Gülbahar Alpsoy

29 **Barış Gazeteciliği Kadın Odaklı Olmalı**
Pınar Ural

31 **Tribün Erkekliği, Kontrol, Irkçılık ve Barış Korkusu**
Zeyno Bayramoğlu

2025'te Kadın Mücadelesi: Direniş, Tehdit ve Umut

Sakine Esen Yılmaz-28 Aralık 2025

Amerika'da cinsel saldırı suçlamalarıyla anılan bir figür olan Trump'ın iktidarına karşı en güçlü itirazı yükseltenler kadınlardı. İran'da "Jin, Jiyan, Azadi" diyerek molla rejimini sarsanlar, Suriye'de IŞİD'in korkulu rüyası hâline gelenler, Polonya'da kürtaj yasaklarına karşı sokakları dolduranlar yine kadınlardı

Dünya kapitalist sistemi, özellikle Korona pandemisinden sonra kendini yeniden biçimlendirerek yeni bir aşamaya girdi. Bu dönemin temel karakterini muhafazakârlığın güçlenmesi, anti-demokratik uygulamaların yaygınlaşması ve kadınlara karşı yürütülen, adı açıkça konmamış bir savaş oluşturuyor. Kadınlar bugün, Silvia Federici'nin *Caliban ve Cadı*'da tarif ettiği gibi, bir karşı-devrim sürecini yaşıyor. Kapitalist sistem, kısmen kurduğu düzeni tam anlamıyla hayata geçirebilmek için kendisine engel olarak gördüğü kadın hareketlerini ve bu hareketlerin şimdiye dek elde ettiği kazanımları ortadan kaldırmak istiyor.

Pandemi döneminde ev içi şiddete karşı sessizliği kıran, kurdukları dayanışma ağlarıyla kadınları yalnız bırakmayanlar yine kadınlardı. Amerika'da cinsel saldırı suçlamalarıyla anılan bir figür olan Trump'ın iktidarına karşı en güçlü itirazı yükseltenler kadınlardı. İran'da "Jin, Jiyan, Azadi" diyerek molla rejimini sarsanlar; Suriye'de IŞİD'in korkulu rüyası hâline gelenler; Polonya'da kürtaj yasaklarına karşı sokakları dolduranlar yine kadınlardı. Fransa'da Gisèle Pelicot'un yıllar boyunca bayıltılarak eşi ve onun organize ettiği yüzlerce erkek tarafından maruz bırakıldığı sistematik cinsel şiddete karşı yürüttüğü mücadelede dayanışmayı büyüten ve faillerin cezalandırılmasını sağlayanlar da kadınlardı.

Me Too hareketiyle cinsel saldırıların görünür kılınması, kadına yönelik şiddete karşı küresel ölçekte örgütlenen “One Billion Rising” eylemleri, Latin Amerikalı kadınların yürüttüğü “Ni Una Menos” (Bir kişi bile eksilmeyeceğiz) hareketi, kadınların istediklerinde milyonlarca kişiyi harekete geçirebilecek bir politik güç oluşturabildiğini açıkça gösterdi. Elbette bu mücadelelerin hiçbiri her şeyi bir anda değiştiremedi. Ancak feminist mücadeleyle biriken bu kolektif güç, yeni otoriterliği referans alan kapitalist erkek egemen yapıları rahatsız ediyor ve korkutuyor.

Tam da bu nedenle bugün kadınlara yönelik saldırılar tesadüfi ya da münferit değil; sistematik, örgütlü ve ideolojiktir. Sözgelimi Amerika’da Me Too hareketine karşı, başını Trump’ın çektiği ve seçim kampanyasında kullandığı “Your body, my choice” (Senin bedenim, benim kararım) gibi karşı saldırılar, kurulmakta olan yeni dünya düzeninin bir parçası olarak yorumlanabilir.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği’nin Kadınlar, Barış ve Güvenlik raporu da bunu doğrular nitelikte. Buna göre artan otoriterlik, yaygınlaşan çatışmalar ve militarizasyon bağlamında, 2020’den 2025’e kadar geçen son beş yıl, kadınların barış ve güvenlik gündeminin birçok hedefinde durgunluğa ve hatta gerilemeye neden olmuştur. Siyasi kutuplaşma, uluslararası sistemi de zorlamakta ve on yıllardır elde edilen kazanımların silinip süpürülme tehdidini oluşturmaktadır.[1]

Kadınlar açısından 2025 yılı saldırılar ve mücadeleyle geçen bir yıl olarak tarif edilebilir. Bu yılın en önemli kazanımı şüphesiz İtalya’da kadın cinayetlerinin, bir kadına cinsiyeti nedeniyle uygulanan ayrımcılık veya nefret eylemi olarak tanımlanması ve bunun bir suç olarak yasalarda yerini almasıdır.[2]

2025 yılının bir diğer güzel haberi ise İran’dan gelmiştir. İran’da başörtüsü yasağına uymayanları sert bir şekilde cezalandırmayı öngören yasa, Güvenlik Konseyi tarafından durdurulmuştur. Bu durum, Jina Mahsa Amini’nin yolundan giden kadınlar için önemli bir başarıdır. “Jin, Jiyan, Azadî” direnişi devam etmektedir. Buna rağmen ekonomik baskının yanı sıra aktivistlere ve sivil toplum kuruluşlarına, özellikle de kadın hakları savunucularına yönelik devlet baskısı da artmaktadır. Avukat Marzieh Mohebi’nin ülkeyi terk etmek zorunda kalması ve İran’daki tüm mal varlığına el konulması; 20 yıldan fazla süredir hapiste olan ve ağırlaşan sağlık durumuna rağmen cezaevinde tutulmaya devam edilen Zeynep Celaliyan’ın durumu; Pakhshan Azizi, Sharifeh Mohammadi ve Warisha

Moradi'nin idam cezasıyla karşı karşıya kalmaları, İran'da direnişin ne kadar zorlu olduğunu bizlere göstermektedir.[3]

Savaş ve savaş hazırlığı, ne yazık ki 2025 yılının en önemli gündemlerinden biri olmaya devam ediyor. BM verilerine göre 2024 yılında dünya genelinde 100'den fazla ülke askeri harcamalarını artırdı; küresel askeri harcamalar 2,7 trilyon doları aşarak reel olarak yüzde 9,4 yükseldi.[4]

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'nin raporuna göre 2024 yılında, dünya genelinde 676 milyon kadın ve kız çocuğu, ölümcül bir çatışmanın yaşandığı bölgelere 50 kilometre mesafede yaşamaktaydı. Bu rakam, 1990'lardan bu yana kaydedilen hem en yüksek sayı hem de en yüksek oran olarak dikkat çekmektedir.

Afganistan'da kadın ve kız çocuklarının hakları korkunç boyutlardadır. 9 milyon kadın ve kız çocuğunun eğitime erişim hakkı, Taliban tarafından uygulanan fiilî yasalarla engellenmektedir. Eğitim, çalışma ve mülkiyet hakları tehdit altındadır. Bunun yanı sıra Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Haiti, Myanmar, Sudan ve işgal altındaki Filistin topraklarında da kadın ve kız çocuklarına yönelik ağır ve sistematik hak ihlalleri yaşanmaktadır. 2022 yılından bu yana devam eden Ukrayna savaşında ise milyonlarca kadın evlerini terk etmek zorunda kalmıştır. Kadınların gündeminden hiç düşmeyen bir diğer konu ise kadına yönelik şiddettir. Tüm dünyada yine BM verilerine göre her on dakikada bir kadın öldürülmektedir.

Türkiyeli kadınların gündeminin ilk sırasında 2025 yılında da kadın cinayetleri yer almıştır. Türkiye'de yılın ilk 11 ayında 260 kadın öldürülmüş, 267 kadın ise şüpheli biçimde hayatını kaybetmiştir. Kadın katilleri için 11. Yargı Paketi kapsamında af hazırlıkları sürerken, erkek egemen yargı düzeni Rojin Kabais cinayetinde olduğu gibi faileri korumaya devam etmiştir.

AKP-MHP hükümeti, 2025 yılını "Aile Yılı" ilan ederek, dünyadaki muhafazakâr emsalleri doğrultusunda kadınları aile içinde tanımlamayı ve onları geleneksel kalıplara hapsedmeye çalışmayı sürdürmüştür.

Buna karşın, 2025 yılının Türkiyeli kadınlar açısından en önemli gelişmelerinden biri, PKK'nin kendisini feshetmesi ve İmralı'da Abdullah Öcalan ile yürütülen diyalog süreci

olmuştur. Bu süreç kapsamında oluşturulan komisyon ve heyetlerde kadınların yer alması, önümüzdeki dönem açısından umut vericidir.

Öte yandan Kürt kadınların ulusal birlik çabaları, fuhuş ve uyuşturucuya karşı ev ev yürütülen mücadeleleri ile barış mücadelesi 2025 yılına damgasını vurmuştur. Son olarak Bursaspor maçında Kürt siyasetçi Leyla Zana'ya yönelik cinsiyetçi saldırı, ırkçılık ve cinsiyetçiliğin Türkiye toplumunun kangren haline gelmiş bir sorunu olduğunu göstermektedir; bu nedenle 2026 yılında da kadınların mücadele gündeminin öncelikleri arasında olacağı tahmin edilebilir.

Yıl sona ererken diyebiliriz ki kadın mücadelesi; demokrasi, özgürlük, barış ve eşitlik mücadelesinin en canlı ve en belirleyici dinamiklerinden biri olmayı sürdürmektedir.

Son Not:

[1] Frauen und Frieden und Sicherheit, Bericht des Generalsekretärs <https://www.unwomen.at/blog/2025/11/04/press-release-kriege-gegen-frauen-verschaerfen-sich-waehrend-globale-konflikte-rekordhoehen-erreichen/> Aufruf: (10.12.2025)

[2] Spiegel Ausland (25.11.2025) <https://www.spiegel.de/ausland/femizide-italien-bekaempft-gewalt-gegen-frauen-mit-neuem-gesetz-a-d75b3433-9134-42f4-9b97-20d02210b393> Aufruf. (23.12.2025)

[3] Shabnam, von Hein (10.03.2025) iranische Frauen: Zwischen Krise und Kampf um Rechte, Deutsche Welle Menschenrechte Asien <https://www.dw.com/de/iranische-frauen-zwischen-krise-und-kampf-um-rechte/a-71822599> Aufruf (10.12.2025)

[4] Frauen und Frieden und Sicherheit, Bericht des Generalsekretärs <https://www.unwomen.at/blog/2025/11/04/press-release-kriege-gegen-frauen-verschaerfen-sich-waehrend-globale-konflikte-rekordhoehen-erreichen/> Aufruf: (10.12.2025)

Türkiye’de Feminist Hareket ve Barış Mücadelesi: Tarihsel Süreklilikler ve Kırılmalar

Yasemin Özgün-28 Aralık 2025

Savaş’a değil, kadınlara bütçe. Taksim, İstanbul. Ağustos 2012

2000’li yıllarda feminist barış mücadelesinin en somut ve örgütlü örneği Barış İçin Kadın Girişimi (BİKG) oldu. 2009’da kurumsallaşan BİKG, BİKG, barışın sadece silahların susması değil, kadınların karar alma mekanizmalarına katıldığı toplumsal bir süreç olması gerektiğini savundu ve barışı şiddetsiz bir toplumun inşası olarak tanımladı

Günümüzde barış umudunun yeniden filizlendiği bir momentte, **Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi** çatısı altında bir araya gelen kadınlar olarak, barış talebini bir kez daha kolektif ve politik bir söz olarak kurmak üzere buluştuk. Erkek egemen ve militarist siyasal düzenin barışı sistematik biçimde ertelediği bir bağlamda bu buluşma; barışı yalnızca silahların susmasına indirgemeyen, eşitlik, özgürlük ve şiddetsiz bir yaşam hakkını merkeze alan, karar süreçlerinde kadın iradesinin tanınmasını talep eden bir barış anlayışında ısrarımızın güncel ve güçlü bir ifadesi.

Bu yazıda, söz konusu buluşmanın ardındaki tarihsel ve politik birikimi görünür kılmayı amaçlayarak, Türkiye’de feminist hareket ile barış mücadeleleri arasındaki ilişkiyi, süreklilikler ve kırılmalar ekseninde ele alacağım.

Türkiye’de Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana barış çalışmalarının güçlü ve süreklilik arz eden bir alan oluşturduğunu söylemek güç. Türkiye’de barış talebinin toplumsallaşması ve kitleleşmesi büyük ölçüde Kürt meselesinin siyasal bir mücadele

olarak görünürlük kazanmasıyla paralel ilerledi. Bu süreçte, dünya örneklerinde olduğu gibi Türkiye’de de barış mücadelesinin en istikrarlı ve dönüştürücü aktörlerinin başında kadınlar geliyor. Türkiye’de kadınların barış talebi; Arkadaşıma Dokunma (1993), Barış Anneleri (1993), Barış İçin Kadın Girişimi (1996), Barış İçin Kadın Buluşmaları (2004) ve Vakti Geldi (2005) gibi oluşumlarla somutlaştı ve feminist ve kadın hareketinin siyasal gündemlerinden biri hâline geldi.

Erken Cumhuriyet ve Sessizlik Dönemi (1923–1980)

Erken Cumhuriyet döneminde barış meselesi, ağırlıklı olarak devletin dış politikası ve anti-emperyalist söylemleri çerçevesinde ele alınarak sivil ve bağımsız barış taleplerinin gelişmesine alan açılmadı. Cumhuriyet’in kurucu kadroları içinde yer alan Halide Edip ve Nezihe Muhiddin gibi kadın figürler barışı, büyük ölçüde “vatanın kurtuluşu” ve “ulusal bağımsızlık” söylemi üzerinden tanımladılar.

Bununla birlikte, Osmanlı’nın son döneminde yayımlanan ve Serpil Çakır’ın ifadesiyle radikal bir kadın hakları platformu olan *Kadınlar Dünyası* dergisi (1913–1921), savaşın yıkıcılığına yönelik dikkat çekici bir feminist eleştiri geliştirdi. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı’nın gölgesinde yayımlanan dergide savaş, “erkek hırsının ve iktidar mücadelelerinin bir sonucu” olarak ele alınırken, bu çatışmaların bedelinin kadınlar tarafından yoksulluk, kayıp ve toplumsal dışlanma yoluyla ödendiği vurgulandı. Çakır’a göre *Kadınlar Dünyası* yazarları, Osmanlı kadınlarını cephe gerisinde yalnızca “yardımcı” rollerle sınırlamakla kalmaz; onları barışı talep eden politik özneler olarak konumlandırır ve Avrupa’daki pasifist kadın örgütleriyle kurulan bağlara işaret eder.

Ancak bu eleştirel ve çatlak ses, Cumhuriyet’in erken döneminde sürdürülemedi. Nezihe Muhiddin öncülüğünde kurulan Türk Kadınlar Birliği, Cumhuriyet idealleriyle uyumlu bir çizgi izlese de bağımsız kalma ısrarı nedeniyle baskılandı. 1935 yılında İstanbul’da düzenlenen Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi’nde barış ve kadın eşitliği vurgusu ön plana çıksa da kongrenin hemen ardından Türk Kadınlar Birliği’nin “kadınların tüm haklarını kazandığı” gerekçesiyle feshedilmesi, bağımsız kadın iradesine vurulan önemli bir darbe oldu. Bu fesihle birlikte kadın hareketi, devlet politikalarının bir uzantısı hâline geldi ve barış ve hak mücadelesi açısından 1980’lere kadar sürecek uzun bir sessizlik dönemine girdi[1].

1980 Sonrası: Feminizm, Militarizm Eleştirisi ve Barış

1980 darbesi sonrasında siyasal alanın büyük ölçüde kapatılması, feminist hareketin özerk bir biçimde gelişmesine olanak tanıdı. Bu dönemde ikinci dalga feminizm, sol ve ulusalcı siyasetlerin kadın sorununu ikincilleştiren yaklaşımlarına karşı kendi sözünü üretti ve “özel olan politiktir” sloganıyla gündelik hayatı ve şiddetin farklı biçimlerini siyasal alana taşıdı. İlk aşamada erkek şiddeti, kadın emeği ve patriyarkal kapitalizm analizi, hukuki eşitsizlikler ve beden politikaları öne çıkarken, 1990’larla birlikte Kürt meselesi ve yoğun çatışma ortamı feminist gündemi doğrudan etkiledi.

Feministlere göre savaş, hiyerarşi, itaat, şiddet üzerine kurulu yapısıyla patriyarkayı yeniden üreten temel mekanizmalardan biridir. Bu anlayış, barış mücadelesini militarizm ve savaşın ekonomi-politik analizini de içeren bir kapitalizm eleştirisiyle birlikte düşünmeyi zorunlu kıldı. İnsan Hakları Derneği bünyesinde kurulan Barış İçin Kadın Girişimi (1996), düşük yoğunluklu savaşın kadınlar üzerindeki etkilerini —zorunlu göç, yoksulluk, taciz ve cinsel şiddet— görünür kılan ilk örgütlü feminist barış girişimlerinden biri oldu.

1995’te başlayan Cumartesi Anneleri[2] eylemleri ise doğrudan feminist bir hareket olarak adlandırılmasa da feministlerin aktif destek verdiği, “yaşamı savunma” temelli en uzun soluklu barışçıl direnişlerden biri hâline geldi. Galatasaray Meydanı’nda ve eylemin yapıldığı diğer alanlarda farklı yaş gruplarından kadın ve erkek kayıp yakını katılımcıların oturuyor olmasına karşın, eylemlerde kadınlar daha fazla ön plana çıktı. Eylemin başlatılmasında rol oynayan kadınlar, anne nitelemesini kullanmayı pek tercih etmemişlerdi. Bunun en önemli nedenlerinden biri, eyleme katılanların her yaştan ve cinsiyetten kayıp yakınlarının da bulunduğu karma bir topluluk olmasıydı. Bunun yanı sıra, eylemi örgütleyenler arasında, feminist bir bakış açısından hareket ederek, kadınların “anne” kimliği ile ön plana çıkarılmasına taraftar olmayanlar da bulunuyordu. Buna karşın yaygın medyada ve kamuoyunda eylem “Cumartesi Anneleri” olarak anılmaya başlandı. Eylemlerin altı çizilmesi gereken başka bir özelliği de kadınlar arasında sınıfları, kuşakları, sosyal statüleri ve coğrafyaları kesen özgün ve dönüştürücü bir kolektif deneyim olmasıdır. Eylemlerde başından itibaren kayıp yakını kadınlar ile eylemin başlatılmasında önyak olan insan hakları savunucusu ve feminist kadınlar birlikte yer aldılar. Bu karma nitelik farklı sınıflardan, yaş gruplarından, eğitim düzeylerinden kadınların birlikte iş yaparken, birbiriyle etkileşime geçmelerine, birbirinden öğrenmelerine olanak sundu.

Kürt Meselesi ve Feminist Barış Söyleminin Dönüşümü

1990'lı yıllarda artan zorunlu göç, faili meçhul cinayetler ve sivil ölümler, feministlerin barış meselesini daha güçlü biçimde sahiplenmesine yol açtı. Feminist hareket, savaşın yalnızca cephede değil; evlerde, sokaklarda ve kadın bedenlerinde sürdüğünü vurguladı. Bu dönemde Kürt kadınların deneyimleri, Türkiye feminizmi içinde dönüştürücü bir etki yarattı ve barış meselesi kimlik, eşit yurttaşlık ve özgürlük talepleriyle birlikte ele alınmaya başladı.

Feministler, o dönemde Kürt kadınlarının 1990'ların ortalarından itibaren ikinci dalga Türk feminizminin içindeki "Türklük" varsayımını ve yaşadıkları etnik dezavantajlara yönelik ilgisizlik eleştirileriyle karşılaşsalar da aile içi şiddet, bekâret testleri, cinsel sömürü ve devletin Kürt politikasına karşı Kürt Kadın Hareketi ile ortak tutumlar geliştirmeyi başardılar. 1994'te 104 kadının imzasıyla başlatılan "Arkadaşıma Dokunma!" kampanyası[3], başlangıçta Kürtlerle dayanışma amacı taşısa da kısa sürede tüm ayrımcılık biçimlerine karşı genişleyen bir barış hareketine dönüştü.

2000'ler, Çözüm Süreci ve Barış İçin Kadın Girişimi

2000'li yıllarda feminist barış mücadelesinin en somut ve örgütlü örneği Barış İçin Kadın Girişimi (BİKG) oldu. 2009'da kurumsallaşan BİKG, barışın sadece silahların susması değil, kadınların karar alma mekanizmalarına katıldığı toplumsal bir süreç olması gerektiğini savundu ve barışı şiddetsiz bir toplumun inşası olarak tanımladı. "Erkekler savaşır, kadınlar barışı kurar" diyerek, kadınların barış süreçlerinde özne olmaları gerektiğini vurguladı ve Kürt kadın hareketi ile feministlerin ortak bir zeminde bulunduğu en önemli politik hatlardan biri oldu.

2013 yılında çözüm sürecine bir taraf olarak müdahil olan ve sürece ilişkin bir rapor[4] yayımlayan Barış için Kadın Girişimi, 2015'te sürecin sona ermesi ve çatışmanın yeniden başlamasıyla birlikte çok sayıda sokak eylemi ve kampanya örgütledi. Ablukalara karşı ses yükseltti; yıkılan yaşam alanlarının yeniden kurulması için harekete geçti ve tüm bu deneyimleri patriyarka, erkek şiddeti ve kadın yoksullaşmasıyla ilişkilendirerek barış talebini toplumsallaştırmaya, Kürt kadın hareketiyle dayanışmayı büyütmeye çalıştı. Ancak OHAL'le birlikte barış sözünün giderek hedef haline getirilmesi, rejimin daha da otoriterleşmesi ve sivil alanın daralması sonucunda, toplumsal hareketler giderek kendi içine kapanmaya, temas ve ortaklaşma alanları ise belirgin biçimde azalmaya başladı. Barış için Kadın Girişimi eski düzeydeki örgütsel aktifliğini sürdüremese de kadınların savaşa karşı barış sözü bu dönem boyunca kesintiye uğramadı. Feminist hareket ve Kürt

kadın hareketi, farklı biçimler ve mecralar üzerinden her aşamada savaşa karşı ses çıkarmayı sürdürdü[5]. Kadın Özgürlük Meclisi'nin ve kadın temsilcilerin görüşme süreçlerine dâhil edilmesi, kadınların barışı yalnızca talep eden değil, müzakere eden politik özneler olarak konumlanmasının önemli kazanımları arasında yer aldı. Bu hat üzerinde aralarında sanatçı, akademisyen, gazeteci ve yazarların bulunduğu 122 kadın, barışa dair sözlerini www.vakitgeldi.org internet sitesinde “Barışa Söz Verdik” başlığı altında bir araya getirdi; gazetelere verilen ilanlarla bu mesajlar yaygınlaştırılarak barış özlemi kamusal alanda görünür kılındı.[6]

Tüm bu çabalara rağmen, Demos'un söz konusu dönemi kadın ve LGBTİ+ örgütleri üzerinden ele alan raporu, barış sürecinin neden feminist bir hatta ilerleyemediğini açık biçimde ortaya koyar. Rapora göre resmî mekanizmaların erkek egemen yapısı, kadınların ve LGBTİ+'ların deneyimlerinin sürece ancak sınırlı biçimde dâhil edilmesine izin verdi. Bu dışlayıcı çerçeve içinde barış, toplumsal dönüşümü, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve adalet mekanizmalarını içeren bütünlüklü bir süreç olarak değil; çoğu zaman yalnızca “silahların susması”na indirgenmiş dar bir güvenlik meselesi olarak ele alındı.[7].

Sonuç Yerine

Türkiye’de feminist barış mücadelesi, devlet merkezli ve güvenlik eksenli barış anlayışına karşı uzun yıllardır alternatif bir siyasal dil ve pratik üretiyor. Barışı yalnızca silahların susmasına indirgemeyen bu mücadele; beden, gündelik hayat ve bakım emeğiyle kurduğu bağ üzerinden barışı yeniden tanımlıyor ve militarizm ile erkeklik arasındaki yapısal ilişkiyi görünür kılıyor. Geçmiş deneyimlerden beslenen ve bugünün baskı koşulları içinde yeniden biçimlenen feminist barış siyaseti, tüm kesintilere ve daralan siyasal alana rağmen Türkiye’de hem feminizmin hem de barış mücadelesinin en dirençli ve dönüştürücü damarlarından biri olmayı sürdürüyor. Bu hat, yalnızca bir hafızayı değil, barışı eşitlik, adalet ve özgürlükle birlikte düşünen geleceğe dönük bir çağrıyı da taşıyor.

Son Not:

[1] Yaprak Zihnioğlu (2003). Kadınsız İnkılap: Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği. İstanbul: Metis Yayınları.

[2] Bkz: Handan Çağlayan (2021), <https://feministbellek.org/cumartesi-anneleri-insanlari/>

[3] Şükran Şakir (2025), <https://catlakzemin.com/9-mart-1994-savasa-milliyetcilige-irkcilige-karsi-arkadasima-dokunma-kampanyasi-basladi/>

[4]Bkz: **Barış İçin Kadın Girişimi Çözüm Süreci Raporu – Sosyalist Feminist Kolektif**

[5] Feride Eralp ve Selin Top (2022), (<https://cinsiyetesitligipolitikalari.org/turkiyede-feminist-hareketin-gundemleri-ve-guncel-eylem-alanlari/>)

[6] Bkz: <https://bianet.org/haber/kadinlar-baris-vakti-geldi-diyor-103063>

[7] Özlem Kaya (2022), <https://catlakzemin.com/turkiyede-kadin-ve-lgbti-orgutlerinin-baris-mucadelesi-guley-bor-ve-nisan-alici-ile-soylesi/>

Kuzey ve Doğu Suriye ile Suriye’de 2025 Yılında Neler Yaşandı?

Emine Osê-28 Aralık 2025

Topluma da yavaş yavaş bu durum benimsetilmeye çalışılıyor. Kabul ettirildikten sonra da yeni kadın tiplmesi ortaya çıkartılmak isteniyor. Yine geliştirilen saldırılarla üniversitenin birçok ilmi, tıbbi, siyasi bölümlerinde okuyan kadınların sadece kendini koruyan, kendi kabuklarına çekilen bir yapıya büründürme durumu yaratılıyor

Suriye’de bir yıllık süreçte gelişen durumlar, Kapitalist Modernist güçlerin Ortadoğu’ya dönük değişen politikaları sonucu biraz da Suriye’ye merkezîyet rolü verildiğini gösteriyor. Kapitalist Modernite 21. yüzyılda çöken ulus devlet projeleriyle beraber yeniden bir arayışa girdi. Bir çıkış yapmak zorundaydı yoksa kendi ateşinde yanacaktı. İşte bu noktada 2011’den beri daha fazla uygulayageldiği; içte radikal İslamcı güçleri harekete geçirme, bunlar üzerinden savaşma yani vekalet savaşlarını Suriye’de çok iyi değerlendirmiştir. Bu radikal güçlerin en çok üzerinde durduğu noktalardan birisi homojen bir yapı oluşturmak adına kendileri gibi düşünmeyen tüm halkları katletme, kaçırma, göçertme, sindirme, korkutma bunları yapamazlarsa ajanlaştırma ya da diz çöktürme yolları ile tek tip bir Suriye yaratmak. Bir diğeri ise özellikle Rojava Devrimi’nin öncüsü niteliğindeki kadının iradesine direkt saldıran, aşağılayan ve boşa düşürmeye çalışan çok özel bir politika üzerinde çalışmak.

HTŞ cihadist güçlerinin Suriye sistemine hakim olması birçok boşluğun sonucuydu. Örneğin Esad rejiminin yıkılmasından sonra gelişen siyasi boşluğu dolduracak, alternatif olacak ne bir halk hareketi vardı ne de güçlü bir siyasi görüş. Kapitalist güçler Suriye

içerisinde iç karışıklıkları her geçen gün daha da derinleştirerek adeta kendi sistemlerini Suriye’de farz kıldı. Örgütlenmede gelişen eksiklikler, demokratik projelere sahip olunmaması radikal İslamcı güçlerin alternatif olarak öne çıkmalarına sebebiyet verdi. Yukarıda da bahsettiğimiz şekilde bu İslamcı güçlerin kadın konusunda özel çabaları ortaya çıktı ki hala da Suriye’deki kaosu temelini oluşturmaktadır. Elbette şu gerçekliği de vurgulamak gerekiyor ki bu güçler kendilerinden önceki rejimin katı bir devamcısı hatta derinleştirilmiş versiyonu olarak öne çıktılar.

2025 yılına damgasını vuran Alevi, Durzi halkına özelde de kadınlara dönük muameleler ve buna dönük gelişen derin sessizliğin vahşet düzeyinde olduğunu gördük. Gelişen öldürme, kaçırma, aşağılama uygulamaları karşısında caydırıcı bir gücün olmaması, dünya kamuoyundaki sessizlik bu durumları daha da derinleştirdi. Özelde 7-8 Mart tarihlerinde, rejimin artıkları dedikleri Alevi halkımıza dönük erkekleri katletme, kadın ve çocukları kaçırma ve bölgeye özel geliştirdikleri ambargolar ile tüm yaşam imkanlarını kısıtlama sonucunda binlerce insanın göç yollarına düşmesinin önünü açma, korkudan çöllere, dağlara kaçmalarına sebebiyet vermek gelişen durumlardı.

HTŞ çetelerinin günlük kaçırma, öldürme, tecavüz, göçertme örnekleri dışında bir de ayrıca yavaş yavaş kadını toplumdan dışlama siyasetini, topluma kabul ettirme çabaları da vardı. Özellikle okul müfredatlarında kadının başat görevlerinin çocuk doğurma, ev işleri yapma, eşini razı etmesi olduğunu beyinlere kazıtırken bir yandan da kadının kanunlarda yazılı miras gibi bazı haklarından mahrum bırakmak için kanunları değiştirme yoluna da gidiyordu. HTŞ uluslararası ve bölgesel bir destek ile iktidara gelmişti ve tüm bu uygulamaları hayata geçirirken bu destek sırtını okşuyordu.

HTŞ siyasetinin öne çıkan durumlarından bir tanesi de kaçırılan kadınların özellikle öğretmen, doktor, siyasetçi, yazar olması. Bu kadınların hedef gösterilmelerinin en öne çıkan sebebi toplumda öncülük edebilecek, öne çıkan kadınları hedef alarak etkisizleştirmek. Bu siyaset de kadınlarda bir korku yaratmakta, ailelerin de böylesi işlerde bulunan kadınları işten çekip eve kapatma bir nevi onları koruma yöntemi olarak öne çıkıyor. Yaşanan tüm bu durumlar kadınların yaşamlarını daraltıyor. Yine HTŞ’nin bir uygulaması da özellikle Şam savunma bakanlığı tarafından bizzat aşiretlere camiler aracılığıyla hitap ederek ırkçılık, kavimcilik, dincilik hortlatılarak aşiretleri bizzat suçun içine çekmek istediler ki görünürde suçu işleyen durumda olmasınlar. Böylece kendilerine yönelik tepkileri azaltmanın bir yöntemi olarak kullandılar. Sonuçta da yüzlerce köy yakma, halkı göç yollarına düşürme, onurlarına el uzatma gibi insanlık dışı

uygulamalar ortaya çıktı. Ortada ciddi bir savaş suçu işleniyor ve maalesef kimse ses çıkarmıyordu. Durzi halkı biraz da olsa savunma durumunu geliştirdi ve bir nebze olsun saldırıları bertaraf edebildi. Tabi Durzi halkına dönük saldırıların da sonucunda kadın oldukça etkilenen kesim olarak öne çıktı. Birçok kadın kaçırılıp rehin olarak anlaşmalarda pazarlık konusu yapıldı. Ancak şöyle bir acı gerçeklik de karşımıza çıktı bu savaş döneminde; Durzi halkı kendi içinde kapalı, geleneklere oldukça bağlı ve dogmatik bir yapıya sahipti. Durzi halkının diz çökmesi, baş eğmesi için kaçırılan kadınlar şantaj olarak kullanıldı. Tüm bu durumların içinde tehlikeli gördüğümüz bir başka durum daha ortaya çıktı. Durzi halkı daha geniş örgütlenme ve savunma yöntemleri geliştireceğine, oluşan boşlukları dolduracağına, bu kadar bedelden, kurbandan sonra daha büyük bir dayanışma geliştireceğine, savunma adı altında kadına namusu gözüyle bakmak, kendi belirledikleri yaşam alanları dışında hareket etmelerine izin vermemek, birçok yaşam alanına katılmasına izin vermemek gibi tehlikeler de yaşandı, yaşanıyor.

Durzi halkının bu süreçte katı bir gerçekliği daha ortaya çıktı. Kaçırılan kadınlar kurtulduklarında bu kadınlara yaklaşım sanki onurunu kaybetmiş hissi, o gözle bakma, toplum içinde artık makul kabul edilmeyen bir durumun gelişmesi gibi katı toplum kurallarına maruz kalıyor. Yani yaşam artık o kadın açısından yaşayan ölü misali gibi bir duruma dönüşüyor. Bu durumlara karşı kesinlikle tavır gelişmelidir. Vahşi, insanlık dışı bir savaş gerçekliği içinde buna maruz bırakılan kadının tekrardan toplumuna kavuşması, bu gücü göstermesi, Durzi halkı için bir sevinç kaynağı olmalıdır. Kadınlar Durzi halkının direnişinin önemli aktörü rolündedirler. Durzilerin geliştirdikleri direnişlerinin bu şekilde kadını da yücelterek daha da pekiştireceklerinin bana göre daha çok farkında olmalılar.

Yine HTŞ'nin çok geri uygulamalarından birisi de sadece kendilerini esas aldıkları anayasa ilanında kadınlara dönük hiçbir hakkın olmaması idi. Tabi Suriye'deki birçok halk da bu durumu kabul etmedi. Ancak mantaliteleri şuydu; biz özgürleştirdik ve hükmü de biz belirleyeceğiz. Tabi bunda Türkiye'nin bizzat etkisi vardı ki HTŞ'nin iktidara gelmesinde bizzat etkileri olduğu gibi anayasa maddelerini dahi Türkiye'nin gözetimi ve bilgisi dahilinde hazırladılar. Ve bu anayasal hükümlerinde Kürtlerin de diğer halkların da kadınların da hiçbir hakları söz konusu bile değildi. Yani Türkiye'nin Suriye politikasının aşırı müdahaleci olduğu görülmekte.

Yine Türkiye'de faaliyet gösteren bazı çevrelerin desteğiyle Antep'te kadın siyasi örgütlenmesi adıyla (desteya siyasi a jin) bir örgütlenme oluşturuldu. HTŞ'nin iktidara gelmesiyle birlikte bu yapının Suriye'de faal hale getirildiği iddia edilmektedir. Siyasal

İslam mantığı ile hareket eden bu oluşum henüz Esad rejimi iktidardayken hazırlanıyordu. Rejim düşünce ilk yaptıkları çalışmalardan birisi de bu örgütlemeyi öne vermek oldu. Her ne kadar görünüşte modern bir elbise tiplmesi olsa da bu kadınlar cihadist mantık ile hareket ediyorlar. Colani hükûmeti göreve geldiği ilk hafta Türkiye’de birinci kongrelerini yaptılar. Tabi bu örgütlenme de bir nevi kadın çalışmalarını boşa çıkarmak, en azından gelişen boşlukları bu şekilde doldurmak ve cihadist mantığı kadın içerisinde daha da yaymak amacındaydılar. Fakat çok da etkili olduklarını, sonuç aldıklarını düşünmüyorum.

Yine HTŞ’nin bir başka uygulaması da siyasetçi kadınlara dönük; teşhir etmek, zayıflatmak, korkutmak bu yolla da iş yapmalarını engellemektir. Özellikle Zenubya kadın örgütlemesini hedef alan birçok uygulaması vardı. Birkaç defa Derazor, Rakka’daki merkezlerini yakmak, kadınları teşhir etmek, tehdit etmek, aşağılamak, toplumda alay konusu yapmak gibi uygulamaları yıl boyunca birçok defa karşımıza çıktı. Birçok aile de bu saldırılar karşısında kadınları çalışma alanlarından çekiyordu çünkü çok ciddi bir teşhir sonucu vardı. Politika halka diz çöktürmek için özel uygulanıyordu. Yıl boyunca bu tür durumlara karşı da mücadele içerisinde olduk.

Yine kadınları sınırlayan, daraltan, Afganistan’daki sistemi aratmayan cinsten kanunların yavaş yavaş temeli hazırlanıyor. Örneğin çocuklar birbirinden etkilenmesin adı altında, kadının yüzünü bile örten kapalı elbiseler okul elbisesi diye giydiriliyor. Topluma da yavaş yavaş bu durum benimsetilmeye çalışılıyor. Kabul ettirildikten sonra da yeni kadın tiplmesi ortaya çıkartılmak isteniyor. Yine geliştirilen saldırılarla üniversitenin birçok ilmi, tıbbi, siyasi bölümlerinde okuyan kadınların sadece kendini koruyan, kendi kabuklarına çekilen bir yapıya büründürme durumu yaratılıyor. Kadınların böylesi alanlarda yer almasını istemiyorlar. Yine çıkardıkları bir kanunla Esad rejimini kat kat aşan gerilikte bir sonuç görüyoruz. Ehwalı Şexsi denilen kanun Esad rejimi döneminde de cinsiyetçi bir yapıdaydı ancak örneğin bir çocuk 18 yaşından sonra annenin mi yoksa babanın mı yanında kalacağına kendisi karar verebiliyordu. Ancak yeni kanunla çocuğun babası yoksa amcasına, amcaoğluna kısacası 12 nesil geriye gidilerek illa babanın akrabası bir erkeğe teslim edilir. Böylece annenin çocuk üzerinde hiçbir hakkı kalmaz, böyle kanunlar uygulanıyor. Colani rejimi bu kanunları daha da derinleştirmek, yeniden şeriat hükümleri ile kaleme çekilmesi şeklinde olmuştur. Bu kanunlarda görüyoruz ki İdlib’de uyguladıkları modeli tüm Suriye kadınlarına dayatmak istiyorlar. Tabi bu kanunlarla kadının giyiminden tutalım okuma alanlarına kadar her şeyi kadınlara yasaklamak üzerinden bir durum söz konusu olacaktır. Örneğin bir kadının tek başına bir parka gitmesi yasak. Bir kadın doktorluk bölümünü okuyamaz. Kadın adalette özellikle

yasamada yer alamaz gibi kadını dışlayan birçok durum bu kanun ile uygulanmak isteniyor.

Colani sistemi içerisindeki yer alan kadınların da tek görevi sistemin sözcülüğünü yapmak, sistemlerini korumaktır. Onların sistemlerini kabul edenler çalışmalarına devam ediyorlar. Hepsinin de ortaklaştığı nokta Abdullah Öcalan'ın kadın özgürlüğü projesine saldırmak, karşı hamle geliştirmektir. Diğer yandan da kadınların fuhuşa sürüklenmesi, kaçırma, öldürme gibi durumları kadınlara uyguluyorlar. Kadın kaçırma durumunu da kadın kendi rızası ile gitti şeklinde meşrulaştırıyorlar. Küçük yaşta evliliklere hiçbir sınır konulmamış. Birçok kadın geliştirilen saldırılara karşı büyük bir korku içerisinde girip kendini ev kapatıyor. İkna olsa olmasa siyah çarşafı birçok kadın giyiyor. Yani kadın şahsında aileden tutalım tüm topluma kadar büyük bir yıkım, tahribat var.

Suriye'de özellikle 2025 yılında HTŞ'nin etkisinin arttığı bir siyasi süreçle birlikte kadın iradesine geliştirdikleri saldırılar karşısında şüphesiz tüm eksikliklerine rağmen en güçlü, örgütlü, cesaretlece tavır gösteren Rojava devrimi kadın örgütlülüğü oldu. Bu durumu hem Suriye'nin sahil kentleri, yine Süveyda'ya dönük saldırılarda ve tabi Kürt, Arap, Süryani kadınlarına dönük saldırılarda da yine ses çıkaran tepki veren kadın örgütlenmeleri oldu. Özellikle Kongra Star örgütlenmesi yıl içerisinde bu durumların ele alındığı birçok konferans, çalıştay, seminer, örgütsel toplantılar, hamleler gerçekleştirdiler. Kongra Star öncülüğünde Suriye'deki tüm halk bileşenlerinin katıldığı çözüm perspektifli danışma konferansı gerçekleştirildi. Yine tüm kadın birleşenlerinin katıldığı Suriye'deki kadının durumunun tartışıldığı ele alındığı bir konferans gerçekleştirildi. Sonuç bildirgelerinde genelde tüm kadınların ortak isteği olarak, sahilde, süveyda'da kaçırılan kadınların akibetinin araştırılması, tutuklanan kadınların durumunun gündeme ciddi alınması, anayasada kadın haklarının tanınması için ortak bir mücadeleye girilmesi gibi konular ele alındı. Yine merkezi olmayan bir Suriye için nasıl bir mücadele yöntemi gerekiyor üzerinden yine tüm Suriye, Ortadoğu'daki birçok örgüt ve dünyadaki birçok örgütün de destek vermesi ile Kongra Star ve Zenubya örgütlenmelerinin örgütlenmesi ile kadın ortaklaşması ile demokratik bir Suriye'ye doğru merkezi olmayan bir Suriye için bir hamle gerçekleştirildi. Bu hamle kapsamında Ortadoğu Suriye ve dünyadan 90 kadın örgütlenmesinin görüntülü gönderdikleri destek ile merkezi olmayan bir Suriye vurgusu yapıldı. Tüm bunların yanında toplumsal çalışmaların, araştırmaların detaya indirilmesi kapsamında özelde kadına dönük geliştirilen şiddetin çetelesinin oluşturulması adına PYD kadın örgütlenmesinin özgür kadın öncülüğünde demokratik bir Suriye'ye doğru isimli bir çalışması oldu.

Bu kapsamda şiddetle mücadele kapsamında ‘şiddet ile mücadele ve demokratik aile inşa etme anlamında 7735 kişinin katılımıyla 1845 ders verildi.

PYD’nin sadece iki aylık hamle çalışması kapsamında barış ve demokratik toplum sürecinin anlatıldığı 872 halk toplantısı yapıldı.

Sonuç itibariyle şunu belirtmek istiyoruz ki, Suriye’nin var olan durumunda Kuzey ve Doğu Suriye’deki kadın örgütleri olarak bir güç kaynağı, ezilenlerin umut aradığı yer durumundayız. Bu elbette ki bizim için çok büyük bir gurur ve başarı kaynağıdır. Ancak yıl içerisinde içte ve dışta gelişen kadının durumu bizlere şunu da net bir şekilde anlatıyor ki çok eksiklerimiz var. Örneğin sadece bu yıl içerisinde Mala Jine binlerce kadın sorunu gelmiştir. Elbette birçoğu çözülmüştür. Ancak Abdullah Öcalan’ın Sosyalizm tanımlaması bu tür durumları reddediyor. Kadına dönük şiddetin tamamen ortadan kaldırılması gerekiyor bizim ülkemizde. Yine daha fazla kadına ulaşma noktasında da eksikliklerimiz vardır. Bu konuda da çalışmalarımız sürmektedir. Bu noktada yaşadığımız eksiklikleri de tamamlayarak yeni yıla daha güçlü bir kadın örgütlenmesi ile gireceğimize inanıyorum.

Kuzey doğu Suriye örgütlenmesi olarak Abdullah Öcalan’ın derin fikir felsefesi ile bugünlere kadar geldik. Kadının bu cihadist örgütlenmelere karşı içine girdiği kalıplardan, korkulardan arındırmamız için daha büyük bir çalışma disiplini ve örgütlülüğe ihtiyacımız vardır. Tabi bu noktada diğer kadın örgütlenmelerinin de daha aktif destek vermesi gerekiyor. Şunu çok iyi bilmeliyiz ki hiçbir devlet bizlere hak vermeyecek, gelişen şiddeti, vahşeti derinleştirmekten başka bir şey yapmayacaktır. Bu noktada kendi öz gücümüze güvenip ve bu gücü daha da geliştirmek gerekiyor. Kuzeydoğu Suriye’den kadınlar olarak tüm kadınlarla ortak dayanışma ruhu içerisinde Suriye için barış ve demokrasi sürecini getirmek biz kadınların görevidir.

savaşı kadınlara sor

ayşe düzkan-28 Aralık 2025

özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında savaş endüstrisinin geldiği boyut savaşların biçimini değiştirdi. artık çatışmalar sadece askeri güçler arasında değil, askeri güçlerle sivil nüfus arasında cereyan ediyor. bu sivil nüfusun çoğunluğunu kadınlar ve onların bakmakla yükümlü oldukları çocuklar oluşturuyor. bugün çatışmaların ağırlıklı olarak yaşandığı, “üçüncü dünya” ya da “geri bırakılmış” olarak tanımlanan bölgelerde yaşayan bir kadının savaş sebebiyle hayatını kaybetme riski, orduların profesyonelleştiği ülkelerde yaşayan bir erkekten çok daha fazla

şunu hatırlatarak başlayayım: hem kadınların hem de karma örgütlerin yürüttüğü barış mücadeleleri bütün çatışmaları eşit görmez, paylaşım savaşlarıyla ulusal kurtuluş mücadelelerini birbirinden ayır tutar.

modern kadın barış hareketlerinin tarihi epey eski, ta birinci dünya savaşı yıllarına kadar uzanıyor. women’s league for peace and freedom yani barış ve özgürlük için kadın birliği, kısa adıyla wilpf’i kuranlar, o sırada hemen her ülkede örgütlü olan komünist partilerin üyesi veya bu partilerin etki alanındaki kadınlardı. ortak bir amaç, örneğin barış için, farklı toplumsal kategorileri, özgül örgütlerle harekete geçirmek, sosyalistlerin de komünistlerin de başvurduğu bir örgütlenme modeli olmuştu. reel sosyalist sistemin çöküşünden sonra wilpf içinde feministler ağırlık kazandı. bu, aynı zamanda kadın barış hareketinin kendi ideolojik zeminini oluşturduğu dönem oldu. bu zeminin temel hatlarını şöyle özetleyebiliriz:

- özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında savaş endüstrisinin geldiği boyut savaşların biçimini değiştirdi. artık çatışmalar sadece askeri güçler arasında değil, askeri güçlerle sivil nüfus arasında cereyan ediyor. bu sivil nüfusun çoğunluğunu kadınlar ve onların bakmakla yükümlü oldukları çocuklar oluşturuyor. bugün çatışmaların ağırlıklı olarak yaşandığı, “üçüncü dünya” ya da “geri bırakılmış”

olarak tanımlanan bölgelerde yaşayan bir kadının savaş sebebiyle hayatını kaybetme riski, orduların profesyonelleştiği ülkelerde yaşayan bir erkekte çok daha fazla.

- kadınlar ordularda, komuta kademelerinde, savaş kararlarının alındığı kurullarda yer almıyor.

ancak kadın barış mücadeleleri için önemli olan bu olgunun özellikle 20. yüzyılın sonlarında belirleyici biçimde değiştiğini görüyoruz. kadınlar savaş kararlarının alındığı kurumlarda yükseldi, halk ordularında ve profesyonel ordularda git gide daha fazla yer alıyorlar. az sayıda ülkede de olsa kadınlar için zorunlu askerlik hizmeti var. dünyanın en vahşi militarist güçlerinden israil'in kuruluşundan itibaren kadınlar da askerlik yapıyor. cinsiyet eşitliği konusunda ileri noktalarda olan norveç ve isveç'te askerlik hizmeti kadınlar için zorunlu, danimarka da benzer bir uygulamayı tartışıyor.

- ikinci dalga feminizmin yükselişiyle birlikte taciz ve tecavüz, mağdurun utancı değil, bir suç olarak görülmeye ve böylece daha fazla dillendirilmeye başlandı. bu farkındalık, taciz ve tecavüzün bir savaş aracı olduğunu ve sadece kadınlara ve çocuklara karşı değil, erkeklere karşı da kullanıldığı gerçeğini açık hale getirdi. bu konu yugoslavya'yı bölen savaşlarla birlikte gündeme geldi, ışid vahşetiyle daha açık bir biçimde görüldü. daha güncel bir olgu, profesyonelleşen ordulardaki erkeklerin kadınlara karşı daha acımasız olması çünkü genellikle cezasızlıktan yararlanması gerçeğidir.

1960'lar ve 1970'lerin başında, abd'lilerin vietnam savaşı, vietnamlıların da amerikan savaşı olarak tanımladığı vietnam işgaline karşı çıkanlar arasında, hiç bilmedikleri bir ülkede, bilmedikleri bir dava için savaşmayı reddeden genç erkekler ve çocuklarını bu işgalde kaybetmeye itiraz eden ebeveynler vardı. bu işgalin vietnam halkına yönelik büyük bir haksızlık olması bir yana, abd halkını da mağdur ettiği daha sonra anlaşıldı. abd'li ölü sayısı 60 bine ancak ulaşmıştı, yaralılar 304 bini buluyordu, bunların ancak yarısı ciddi yaralanmalardı. ama bu erkekler evlerine ağır ruhsal hasarla dönmüştü; bu başkalarına ve kendilerine zarar vermelerine sebep oluyordu. bu hasar, abd toplumunun ortak hafızasında yer etti ve daha sonra kadınların barışa sahip çıkmasındaki -en önemli olmasa da- etmenlerden biri oldu. sonradan, vietnam sendromu denen bu olgunun abd'ye mahsus olmadığı görüldü. vietnam konusunda abd'de gösterilen boyutta bir tepki irak işgali sırasında gösterilmedi çünkü o sırada abd ordusunun profesyonelleşmişti, en yoksul ve en çaresizler paralı askerlik yapıyordu; bu olgu tepkiyi zayıflattı.

avrupa’da kadın barış hareketleri

ingiltere’de, berkshire’da kurulu olan greenham common askeri kampına nato’nun nükleer füzeler yerleştirilmesi kararının ardından 5 eylül 1981’de, galli “women for life on earth/yeryüzünde yaşamdan yana olan kadınlar” adlı bir gruptan 36 kadının kendilerini üsse zincirlemesiyle başlayan direniş, bir kadın barış kampına dönüştü ve 1980’lerin en önemli feminist eylemlerinden biri oldu. bundan sonra üs kadınlar tarafından defalarca kuşatıldı, bu kuşatmalara binlerce kadın (aralık 1983’te 50 bin!) katılıyordu. greenham common aynı zamanda feminist bir hayatın, erkeksiz bir dünyanın nasıl olabileceğiyle ilgili bir fikir oluşturdu. binlerce kadının hayatının bir döneminde yaşadığı, çocuklarını getirdiği kadın barış kampı 2000 yılına kadar sürdü. kamptan geriye önemli deneyimler, üssü çevreleyen dikenli tellere çocuk bezlerinin, kadın iç çamaşırlarının asılı olduğu görüntüler kaldı.

yine geçen yüzyılda ortaya çıkan en önemli kadın barış hareketlerinden biri siyahlı kadınlar. dünyanın farklı yerlerinde bu başlık altında faaliyet yürütmüş kadın sayısının 10 bini geçtiği söyleniyor. siyahlı kadınlar’ın en çok başvurduğu eylem biçimi nöbetlerdi. özellikle yugoslavya’nın dağılması sırasında, sırbistan’ın başkenti belgrad’da, küfürler, tükürmeler, atılan taşlar altında tuttıkları nöbetler sadece cesaretlerini değil, kendi devletleri adına işlenen savaş suçlarına karşı yükseltilecek nadir seslerden biri oldu. o dönemde balkanlar’da yaygın bir örgütlenme olan siyahlı kadınlar’ın, tecavüze uğramış ya da uğrama riski altında olan bosnalı kadınlara verdiği destek, onları sınırdan kaçırma da dahil çok çeşitli biçimler aldı, kadın dayanışmasının, feminist enternasyonalizmin güçlü bir örneğini teşkil etti.

kadınların barış mücadelesiyle ilişkisini toplumsal sistemle açıklayan feminist ideoloji gelişirken özcü yaklaşımlar da güçlü biçimde dillendirilir oldu. kadınların anne olduğuna, bundan kaynaklanan güdülerıyla barışçıl olmaya yatkın olduklarına dayanan bakış açısı maalesef hâlâ itibar görüyor.

bu iki yaklaşım yani kadınların bir toplumsal kategori olarak savaşı farklı deneyimlemeleriyle, fitratlarından kaynaklanan sebeplerle barışa yatkın olduklarına dair fikirler, kadın barış hareketlerinde farklı dönem ve coğrafyalarda ağırlıkları değişerek bir arada var oldu.

abd'den güncel bir örnek

yeni yüzyılda, dünyanın pek çok yerinde “vekalet savaşları” sürerken barış hareketlerinde de bir gerileme göze çarpıyor. bu vekalet savaşlarının en güçlü tarafı olan abd'de, abd devletinin politikalarına karşı çıkan bir kadın barış örgütü var; codepink, 17 kasım 2002'de, yüz küsur kadın tarafından, abd'nin irak'ı işgal etmesini önleme hedefiyle kurulmuş olan bir kadın barış örgütü. ilk eylemleri, 4 ay boyunca beyaz saray'ın önünde, kesintisiz nöbet tutmak olmuş. zamanla başka örgütler de nöbete katılmış, bunların da önemli bir kısmı kadın örgütü. 8 mart dünya kadınlar günü'nde son bulan nöbette on binin üzerinde insan yer almış; eylemi örgütleyen 25 kadın, beyaz saray'ın önünde gözaltına alınmış.

örgütün “pembe kod” anlamına gelen adı, bush yönetiminin renk kodlu -sarı, turuncu, kırmızı- güvenlik alarmı uyarılarına gönderme. codepink halen irak'ta adalet ve savaş suçlarının yargılanması, guantanamo'daki işkence ve gözaltı merkezinin kapatılması için, silahlı ve casus insansız uçaklara, çin'in şeytanlaştırılmasına, abd'nin israil'e ve çeşitli gerici rejimlere verdiği desteğe karşı sık sık militanlaşan ve kadrolarının düzenli olarak gözaltına alındığı bir mücadele yürütüyor.

şunun altını çizmek isterim: kadın barış hareketleri, dünyanın hemen her yerinde savaş karşıtı mücadeleyi kendi devletlerinin politikalarına karşı, mümkün olan her durumda savaşılan devletin kadınlarıyla el ele yürütüyor. ve militarizmden söz ettiklerinde eline silah alan herkesi değil, devletlerin konvansiyonel ordularını kastediyorlar. yani kadın barış hareketleri bu anlamda pasifistlerden ayrılıyor.

türkiye'de 1990'larla birlikte, savaşta evlatlarını kaybetmiş kürt kadınları bir araya getiren ve çok önemli bir ses oluşturan barış anneleri'nin yanı sıra feministlerin örgütlediği çeşitli kadın barış hareketleri de oldu. bunlar haklı olarak, kürt meselesinin demokratik araçlarla çözülmesine odaklandılar. ancak bugün kürt meselesi bir iç politika konusu olmaktan çıktı, bölgede, özellikle esad rejiminin devrilmesinden sonra oluşan dengelerle yakından ilintili. o yüzden bugün devletlerarası ilişkiler de makro siyaset de artık feminizmin konusu.

Kastik Katilin Yapısal Krizine Karşı Örgütlü Kadın Mücadelesi

Kibriye Evren-28 Aralık 2025

Diğer yıllarda olduğu gibi 2025 yılında da yapısal kriz yaşayan şey erkekliktir. Şiddet ise üstünlük, denetim, sahiplik ve emir verme gücünü kaybetmiş fallik iktidarın kriz anlarında başvurduğu yol ve yöntemdir. Bu bütünlük içinde ortaya çıkan kastik katil, münferit ya da tekil bir fail değil; fallik ve erkek egemen düzenin kriz ve kaos anlarında ürettiği tarihsel ve yapısal bir figürdür

2025 yılını geride bırakmaya sayılı günler kala, her yıl olduğu gibi bu yıl da kadına yönelik şiddet, kadın katliamları ve devletin cezasızlık politikası temel kadın gündemlerinden biri oldu. Bu şiddetin tesadüf değil, yapısal ve süreklilik taşıyan bir iktidar pratiği olduğunu yaşanan her şiddet örneğinde bir kez daha deneyimledik.

Yıl boyunca kadına yönelik şiddet, katliamlar, taciz, tecavüz, ayrımcılık ve yoksulluk; iktidar ve yandaş medya tarafından bireysel suçlar, psikolojik saplantılar, töre ya da namus cinayetleri, kıskançlık veya hukuki yetersizlikler olarak kamuoyuna sunuldu. Oysa biz kadınlar biliyoruz ki bu söylemler, şiddeti görünmez kılmanın ve sorumluluğu failden ziyade erkek iktidar sistemden uzaklaştırmanın araçlarıdır. Söz konusu şiddet, erkek egemen sistemin kriz yaşadığı anlarda, erkeğin denetimini ve inşa ettiği düzeni yitirdiği noktalarda ortaya çıkan mekânsal ve sembolik olarak örgütlenmiş bir zor aygıtıdır.

Yapısal kriz; bir toplumsal, siyasal ya da ekonomik düzenin alışılmış biçimde işlemeyi durdurduğu, onu ayakta tutan kuralların, ilişkilerin ve kurumların etkisini yitirdiği durumu ifade eder. Bu, tekil ya da geçici bir aksaklık değil düzenin kendi yapısından kaynaklanan

bir tıkanma-bozulma halini ifade eder. Yapısal olarak işlemez hâle gelen, tıkanan ve kriz yaşayan erkek egemen düzen, bu krizi aşmak için sistematik biçimde zora ve şiddete başvurur. Şiddetin niteliği; tek tek bireylerin kişisel özelliklerinden, zaaf ya da zayıflıklarından değil, aksine erkek egemen toplumun işleyiş, yaşayış biçiminden, alışlagelmiş iktidar ilişkilerinden ve toplumsal yapının ürettiği süreklilikten kaynağını alır.

Neredeyse her gün kadına yönelik şiddetin üretiliş biçim ve yöntemlerinde de gördüğümüz üzere; kadının ayrılmak istemesi, kendi yaşamı hakkında karar alması, erkeğin denetim alanının dışına çıkması, özgürlük ilke ve sınırlarını belirlemesi ya da kaç çocuk doğuracağına karar vermesi... Tüm bu süreçler, kararlar ve eylemler, erkek egemen düzenin sarsıldığı ve yapısal şiddetin görünür hâle geldiği çözülme anları olarak karşımıza çıkar.

Dolayısıyla şiddet, iktidarların iddia ettiği gibi sistemin dışında kalan istisnai ya da münferit bir durum ya da sapma değildir. Aksine, erkek egemen düzenin kendini sürdürme araçlarından biridir. 2025 yılında ilan edilen “Aile Yılı”, erkeğe cezasızlık sağlayan hukuk düzeni, şiddeti ve acıyı seyirlik bir nesneye dönüştürerek olağanlaştıran medya dili ile kadının korunmak için başvurduğu aile, karakol ve mahkeme gibi mekânlar; çoğu zaman şiddeti önlemek yerine onu görünmez kılan ya da dolaylı biçimde meşrulaştıran bir işlev görmektedir.

Diğer yıllarda olduğu gibi 2025 yılında da yapısal kriz yaşayan şey erkekliktir. Şiddet ise üstünlük, denetim, sahiplik ve emir verme gücünü kaybetmiş fallik iktidarın kriz anlarında başvurduğu yol ve yöntemdir. Bu bütünlük içinde ortaya çıkan kastik katil, münferit ya da tekil bir fail değil; fallik ve erkek egemen düzenin kriz ve kaos anlarında ürettiği tarihsel ve yapısal bir figürdür.

Kastik katil, sistemini yalnızca fiziksel yok etme üzerinden inşa etmez; kimliği, onuru, sözü, hafızayı, bedeni ve kamusal varoluşu da hedef alır. Bu gerçeğin güncel bir örneğini, Bursaspor maçında Leyla Zana’ya yönelik cinsiyetçi ve ayrımcı tezahüratlarda gördük. Yine Sivasspor–Fenerbahçe maçında erkek futbolcuların taşıdığı “Doğal olan normal doğumdur” pankartının uzun süre kadınların tepkisini çektiğini hatırlamak gerekir. İlkinde politik bir kadın kimliği, kolektif bir linç diliyle hedef alınırken; onun şahsında tüm kadınlar ve Kürtler hedef alındı. İkincisinde ise kadın bedeni, doğum ve annelik kamusal denetime açıldı.

Abdullah Öcalan'ın Barış ve Demokratik Toplum çağrısının ardından, erkek egemen devlet aklı kaba şiddeti görece geri çekerken; özellikle politik kadınları hedef alan ajanlaştırma ile fiziksel ve dijital takip mekanizmalarını sistematik biçimde yoğunlaştırmıştır. Politik kadınların gittikleri her yerde ve her mekânda izlenmesi, fırsat bulunduğu yollarının kesilerek ajanlığa zorlanması, bu baskı sisteminin somut göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradaki amacın bir nedeni politik kadınları sürekli gözetim altında tutarak sisteme eklemlenmek, güvensizlik ve huzursuzluk üzerinden nesneleştirmektir. Diğer bir neden ise kişiyi kendine ve öz değerlerine karşı kimliksizleştirmek ve onursuzlaştırmaktır.

2025 yılında Türkiye'de, Ortadoğu'da ve dünyada çokça üzerine konuşulan, yazılan ve çizilen konuların başında Abdullah Öcalan'ın Demokratik Toplum çağrısı yer aldı. Savaşın, inkârın ve tahakkümün yerine toplumsal uzlaşmayı, kadın özgürlüğünü ve demokratik siyaseti koyan tarihsel bir çağrı yapıldı. Ancak her zaman olduğu gibi Türkiye medyası, bu çağrıyı içeriğiyle birlikte tartışmak yerine eril dili ve karşı tarafı tahrik edici başlıklarıyla görünmez kılmayı tercih etti. Medya söylemi, Demokratik Toplum perspektifini “tehdit”, “manipülasyon” ya da yalnızca silah bırakmaya indirgenmiş biçimde sunarak kastik katilin sürekliliğini yeniden üretti. Yapılan, yalnızca ideolojik bir çarpıtma değil, kastik katilin kendini yeniden inşa etme biçimidir. Medyanın eril ve militarist dili, düşman olarak gördüklerini sistematik bir yok etme yöntemine dönüştürme halidir.

İktidarın kadın karşıtı politikaları, kadınların tarihsel kazanımlarını hedef alan uygulamaları ve yargı mekanizmasının failleri koruyan cezasızlık pratiği, 2025 yılı boyunca kadına yönelik şiddetin yapısal ve süreklilik arz eden bir karakter taşıdığını bir kez daha ortaya koydu. JINNEWS'in basına yansıyan haberlerden derlediği verilere göre, 2025'in ilk 11 ayında en az 268 kadın erkekler tarafından katledilirken, 186 kadın şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Aynı dönemde 28 çocuk katledildi, 27 çocuk ise şüpheli biçimde hayatını kaybetti.

Bu veriler, Öcalan'ın kavramsallaştırdığı “kastik katil”in, bireysel faillikten ibaret olmayan; devlet, hukuk ve erkek egemen ideolojiyle iç içe geçmiş yapısal bir şiddet rejimi olarak nasıl süreklilik kazandığını ortaya koymaktadır. Katledilen kadınlar istatistiklere, arşivlere veri olarak girerken; katleden erkek egemen sistem, varlığını korumak adına katliamlarını sürdürmeye devam ediyor. Failler cezasızlık politikalarından aldığı güçle, çıkacak bir yargı paketi ya da affın geleceğini bilmenin huzuruyla yaşamlarını sürdürüyor.

Yukarıda saydığımız tüm nedenlerden dolayı kastik katil, yalnızca üzerine yazılıp, konuşulması ya da sadece teşhir edilmesi gereken bir mekanizma değil, onun karşısında örgütlü, kolektif ve süreklilik taşıyan bir mücadeleyi zorunlu kılan tarihsel bir gerçeklik olarak karşımıza durmaktadır.

Peki, bu tablo karşısında ne yapmalıyız? Öncelikle erkek egemen sistemin krizini derinleştiren her özgürlük eyleminin çok değerli ve anlamlı olduğuna kendimizi ikna etmeliyiz. Kastik katilin sisteminin sadece kadını değil özünde toplumsal değerleri ve doğamızı hedef aldığını bilerek kolektif mücadele hattını tüm farklılıklarımıza rağmen geliştirmeliyiz. Kadınların yaşam hakkı, bedeni, kimliği ve kamusal alanda varoluşu üzerindeki erk tahakküme karşı yürütülen her bir mücadelenin aynı zamanda cezasızlık politikasına, erkeklik yaşam ve davranış biçimlerine ve kastik katili yeniden üreten tüm kurumsal yapılara karşı yürütülen bir mücadele olduğunun farkına varmalıyız.

Demokratik Toplum ve kadın özgürlüğünü inşa ederken kadınların özneleştiği, karar süreçlerine eşit katıldığı ve yaşamın her alanında özgürce var olduğu bir toplumsal düzen, sadece erkek egemen şiddetin panzehiri olmanın çok ama çok ötesinde, demokratik bir toplumun kurucu gücü ve aklısıdır. Bu nedenle biz kadınlar için mücadele, yalnızca şiddet ortaya çıktığında yapılan eylem, basın açıklaması gibi tepkilerle sınırlı kalmamalıdır. Yaşamın her alanında, her mekânda ve her tür ilişkide erkek egemenliğine karşı süreklilik kazanan kolektif bir direniş hattını birlikte örerek kurtulabiliriz.

Özgürlük Çağrısına Cevap

Gülbahar Alpsoy-28 Aralık 2025

Kastik katil yapı ve zihniyetinin ruhsal ve bedensel olarak kadını ve komünal yaşamı alaşağı edışı bilinse de bu kastik yapıyı daha doğru yerden anlamak mücadele yöntemlerini de buna göre belirlemek esas gündemimiz olmaya devam edecek. Kürt kadın hareketi ciddi bir güçtür

Özgürlük umudunun demokratik toplum ve barış çağrısı ile büyüdüğü bir süreç içerisindeyiz. Özgürlüğün, umudun ötesine geçerek gerçekleşmesi bu çağrıya en güçlü şekilde verilecek cevap ile mümkündür.

Bu yılın bizler için en önemli boyutu derinleştirilmiş İmralı tecridinde Abdullah Öcalan'ın Kürt Özgür Kadın Hareketi başta olmak üzere halklar ile buluşan mesajı ve sesi oldu diyebiliriz. Yıllar sonra bir haber almak, en önemlisi de sesini duymak sadece bir mesaj değil, özgürlük umudunun can bulmasıdır. Özellikle Ortadoğu'da savaşların derinleştiği bir süreçte, barış ve çözüm gücünün toplumla buluşmuş olması daha da anlamlı ve değerli olmuştur.

Üçüncü Dünya Savaşı'nın özellikle Orta Doğu'da yürütülmesi ve bu savaşların doğurduğu acılar halklar açısından büyük bir karanlığa, umutsuzluğa neden oldu. Özellikle bu savaşlarda yıkılan yok edilen sadece kentler, evler olmadı. Aynı zamanda yıkılan hayaller oldu, geleceğe dönük umutlar barut ve kan kokusuyla yok oldu. Kadınların emeği ile yaratılan yaşamlar bu savaşlarda yıkıldı ve insanlık büyük zararlar gördü, ağır imtihanlardan geçti. Hayatta kalan kadınlar kaçırılıyor, tecavüze uğruyor, satılıyor,

katlediliyor. Yaşamlar ile birlikte umutlarda bir enkaza dönüşüyor. Egemenler toplumu düşürmeye, biat ettirmeye, yozlaştırmak için elinden gelen her türlü politikayı uyguluyorlar.

Yaşanan savaşların hangi coğrafyada olduğunun hiçbir önemi yok. Savaş, egemenlerin beslendiği mazlumların ise tüketildiği bir talandır. Çünkü sermaye eksentli büyüyen Kapitalizm en çok da savaşlardan beslenir. Elde edemediği her şeyi zor ve şiddet ile elde eder. Bu anlamda Öcalan'ın demokratik çözüm manifestosu savaşların yaydığı karanlığa doğan bir ışıktır. Demokratik toplum ve barış çağrısı tüm insanlığa komünal yaşam çağrısıdır. Bu çağrının kısa süre içerisinde dalga dalga yayılması özgürlüğe olan ihtiyaçtır. Bu anlamda kadınlar için 2025 yılı barışın ve özgürlüğün en çok ifade edildiği bir yıl oldu.

TJA 2025 yılının ilk ayında çok güçlü bir konferans gerçekleştirdi. Bu konferans egemen sistemin toplum üzerinde yürütmüş olduğu özel politikalar ile açığa çıkan sorunları ele aldı. Her gün derinleşerek devam eden kadın katliamı, çocuk istismarı-tecavüz ve ölümleri, yine gençler üzerinde yürütülen özel savaş politikaları sonucu geliştirilen fuhuş ve uyuşturucunun, toplumda yarattığı kırım politikasını ele aldı. Kadın üzerinde ideolojik politik yürütülen şiddete kadınların öfkesi büyüktü, bu anlamda örgütlülük de bu öfkeye denk olmalı tutumu netti. Elbet tüm bu tespitlerle beraber örgütlü güç yaşanan kırıma denk bir düzey kazanmalı ve kurtuluş esas amaç olarak ele alınmalı. En büyük savunma örgütlülüktür dedik, örgütlü değilsek; köleliğe, ölüme mahkum oluruz. Konferansın **“demokratik ekolojik kadın özgürlükçü paradigma”** perspektifi ile ilerlemesi tam da bu politikalara mahkum olmadığımızı ifade etmiştir. Konferanstan komün anlayışı ile toplumsal yeniden inşa, daha güçlü örgütlenme kararlaşmasıyla çıkıldı diyebiliriz.

Bugün önemini koruyan gündemlerimizden biri de özel savaş politikalarıdır. En inceltilmiş haliyle kadınlar, gençler ve toplum üzerinde yürütülen bu politika, zamana yayılmış yozlaştırma ve çürütme politikasıdır. O kadar inceltilmiş bir şekilde yürütülmektedir ki, nasıl yaşaması gerektiğini bilmediğin ahlaki politik anlayıştan uzak kaldığın an bu tuzağa düşmek kaçınılmaz olmaktadır. Algı operasyonları ile insanları düşünemez hale getirerek özünden uzaklaştırmaktadırlar. Psikolojik savaş ile kişiyi manevi değerlerinden uzaklaştırma, değersizleştirme anlamsızlaştırma ile zaafli kişilikler yaratmaktadırlar. Tükenmişlik duygusunu aşıladıkları gençlerin elinde itaat etme kalmaktadır. Mücadelemizin önemli bir boyutu da uyuşturucu ve fuhuş ile tüketilmişlik duygu ve

düşüncenin yeniden inşasıdır. Kürt özgür kadın hareketi olarak bu politikalara dönük en çok çözüm tartışmaları yürüttüğümüz bir süreç oldu. Özellikle Kürt gençleri üzerinde bilinçli ve organize bir şekilde yürütülen özel savaş politikalarını deşifre etmek tartışmak farkındalık oluşturmak öz savunma ihtiyacını açığa çıkarmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu yönlü öz savunmamız bilinç ve örgütlenmedir. Ve elbette örgütlülük ile beraber mücadeledir. Bundan asla vazgeçmeyeceğiz çünkü mücadelemiz; kadınları, erkekleri, çocukları kapitalist toplumun acımasızlığından, öğüten çarklarından çekip çıkarmak içindir ve acildir.

Kadınlar 2025 yılının tümünde alanlarda oldu. Özellikle bilinçlendirme çalışmaları amacı ile eğitimler esas çalışma oldu, mahalle, köy, bahçe, sokak, toplum neredeyse orası bir eğitim tartışma yeri oldu. Yürüyüşleri, eylemleri ile meydanlarda oldular. Reddettikleri kabul etmedikleri tüm politikalara karşı söylenecek sözlerini söylemeye devam ettiler. Diyebiliriz ki 8 Mart'dan, Newroz'a akan kadınların ortak sesi özgürlük oldu.

Türkiye kadın hareketleri, feminist hareket, kadın platformları ile Kürt özgür kadın hareketi olarak ortak zeminlerde buluşmalar oldu. Şiddet politikalarına karşı ortak mücadele yürüttü. Ve Gördük ki birlikte inşa edilen her çatı dıştan gelen her saldırıya kalkan oluyor. Bu anlamda ortak amaçta buluşan tüm kadınlarla birlikte yeni çatıları inşa etmek farklılıkların zenginliği ile aşılmaz bir güç olacaktır.

Yıl içerisinde gerçekleşen çalıştaylar, konferans ve buluşmalar; fikrimiz, inancımız rengimiz ne olursa olsun kadın kimliği ve toplumsal özgürlüğü ne kadar ihtiyacımız olduğunu ve ortak örgütlülüğün sonuç alıcılığını bizlere gösterdi. Kastik katil yapı ve zihniyetinin ruhsal ve bedensel olarak kadını ve komünal yaşamı alaşağı edişi bilinse de bu kastik yapıyı daha doğru yerden anlamak mücadele yöntemlerini de buna göre belirlemek esas gündemimiz olmaya devam edecek. Kürt kadın hareketi ciddi bir güçtür. Kapsayıcılığı ile dünya kadınları ile buluşma ağlarını artırdıkça daha da güçlü bir sonuca gidecektir. Bu sürecin adı da dalga dalga özgürlük perspektifinde buluşma, bütünleşmedir.

İçinde bulunduğumuz süreç doğru anlaşıldığı taktirde tüm sorunların çözümünü oluşturacak ve alternatif yaşamı yaşanılır kılacak perspektife sahiptir. Demokratik komünler birliği özünde kadın öncülüğünde insanlığın özgür yaşamını sağlar. Ancak birlik ve bütünlükten yana olmayan parçalayıcı egemen güçler bu çözüm yolunu tıkatmak

engellemek isteyeceklerdir ki yapmaktadırlar da. Engelleyici güçler her zaman olacaktır ancak önemli olan buna karşı kararlı çözüm mücadelesini yürütmektir.

2026 yılına bu yılın açığa çıkartmış olduğu güç ile daha sonuç alıcı bir giriş yapılacaktır. Abdullah Öcalan'ın manifestosu ışığında hakikat arayışında olmaya devam edeceğiz. Biliyoruz ki toplumsal kurtuluşa bu ışığın gösterdiği yol ile gidilebilir. Kadınlar olarak bu yolu özgürlük tutkusu ile yürümeye devam ederken daha da büyüyeceğiz, genişleyeceğiz. Başka bir zaman değil hemen şimdi diyeceğiz. Yarınları kaybetmemek için özgürlük bugün, zafer bugün diyoruz. En iyi dileklerimle bu yıl tüm ezilenlere, kadınlara, hepimize özgürlük getirsin.

Bariş Gazeteciliği Kadın Odaklı Olmalı

Pınar Ural-28 Aralık 2025

Bariş gazeteciliği, şiddet yerine barişçıl çözümlere odaklanan, var olan döngüyü kırıp barişin inşasına hizmet etmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Daha çok çözümler odaklı bir dil kullanan bariş gazeteciliği, özellikle “öteki-biz” tanımlarından uzak, toplumun tüm kesiminin sesini yansıtan, kışkırtmayan bir odağı esas alır

“Bariş gazeteciliği, eril, militarist dile karşıdır. Bariş gazeteciliğinin kadın odaklı olması gerekiyor. Kadınlar savaş döneminde uğradıkları tecavüzler, kaybettikleri çocuklar üzerinden haber oluyor ama barişin yapıcıları arasında bulunmuyor. Yaşadıkları sürecin dışında tutuluyor.”[1]

Basının ifade özgürlüğü; devlet ve iktidarların pratiklerini sorgulayıp, toplumun ve bireylerin bilgiye serbestçe erişmesini, fikirlerini özgürce ifade etmesini desteklemesi ağıısından önemli bir mecra olmaktadır. Demokrasinin temel taşlarından olup, kamuoyu oluşturma, toplumun gündemini belirleme noktasında kilit rol oynar. Burada basının ifade özgürlüğü ve rolüne değinmenin nedeni içerisinde bulunduğumuz Bariş ve Demokratik Toplum Süreci’dir. Malum ölkede bir yılı aşkın süredir bir süreç yürütölmekte ve bu süreçte siyaset kadar dikkat çeken mecra medya olmaktadır. Çünkü bu mecranın oynayacağı rol, sürecin nasıl, hangi yol ve yöntemlerle ilerleyeceği hususunda önemli olmaktadır. Kullanılan dil ve atılan manşetler medyanın bariştan ne anladığı ağıısından önemli bir sınav olmakla birlikte Kürt sorununa bakış ağıısını göstermektedir.

Gelinen aşamada ülkenin ihtiyaç duyduğu temel şeyin demokrasi ve toplumsal barış olduğu hususunda herkes hem fikir. Ancak bu barışın baş aktörü Kürt olduğunda kendini “muhalif” olarak tanımlayan kesimin önemli bir kısmın da, ana akım medyadan aşağı kalmayan bir tutum sergilemesi cumhuriyetin kuruluşundan gelen kodlardan bağımsız olmadığı, ana kaynağının ise milliyetçilik olduğu tartışılmazdır. Çünkü ezilen, katledilen, ikinci sınıf muamelesi gören ve hatta varlığı dahi tartışmalı hale getirilen Kürt, yön veremez. Savunulacak bir hakkı varsa onu da adına yanındaki “Türk dostu” savunur. Onun adına konuşan da, barışı inşa eden kesim de muhakkak vardır. Ana akım medya ve “muhalif” denilen bu kesimin “gelecek yüzyılı belirleyecek bir inşayı Kürtlerin inşa edemeyeceği” mutabakatının buradan geldiği aşikar. Bu düşünceden dolayı her iki kesimin farkı ortadan kalkmaktadır. Burada üst perdeden yükselen sese inat barışı sahiplenmek ve savunmayanların neye hizmet ettiğini görünür kılmak asıl sorumluluk olmaktadır.

Hayatın her alanında karşıtlık sürdürüldükçe medya ve habercilik; eşitlik, özgürlük, demokrasi ve toplumsal barışın inşasında da geciktirilmesinde de ve hatta sabote edilmesinde de kilit rollerden birini oynamaya devam edecektir. Bu noktada önemli olan barış gazeteciliğidir. Barış gazeteciliği, şiddet yerine barışçıl çözümlere odaklanan, var olan döngüyü kırıp barışın inşasına hizmet etmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Daha çok çözüm odaklı bir dil kullanan barış gazeteciliği, özellikle “öteki-biz” tanımlarından uzak, toplumun tüm kesiminin sesini yansıtan, kışkırtmayan bir odağı esas alır. Ancak bakıldığında medya; Özgür Basın ve çok az bir kesimi çıkarttığımızda dengelerle birlikte pozisyonunu değiştirerek, kutuplaştığı ve kendiyle birlikte toplumu da kutuplaştırdığı pozisyondan çıkmış değil. Sektördeki erkeklik hali de göz önünde bulundurulduğunda kadın gazetecilere düşen rol daha da açığa çıkıyor. Barış gazeteciliğinde kadınların göstereceği performans sürecin akış yönünü belirleyeceği kuşkusuzdur. Çünkü barış gazeteciliği, eril, militarist dile karşıdır. Barış gazeteciliğinin kadın odaklı olması gerekiyor. Kadınlar savaş döneminde uğradıkları tecavüzler, kaybettikleri çocuklar üzerinden haber oluyor ama barışın yapıcıları arasında kadınlar bulunmuyor. Yaşadıkları sürecin dışında tutulabiliyor. Savaşlar erkeklik dünyasının icraatı ise barışın kadınların eseri olması bir sorumluluk olmaktadır. Unutulmamalı ki bu yüzyılda barışın ıskalanmasında bu kesim kadar toplumu “zehir” kusan bir zihniyetin insafına bırakanlar da sorumlu olacaktır.

Son Not:

[1] Prof. Dr. Sevda Alankuş “Barış Gazeteciliği/Hak Haberciliği” başlıklı sunumundan

Tribün Erkekliği, Kontrol, Irkçılık ve Barış Korkusu

Zeyno Bayramoğlu-28 Aralık 2025

Tribünlerde Leyla Zana'ya yönelen küfürler ve hakaretler bu nedenle bireysel bir hedefe değil, bir ihtimale yönelmiştir. Leyla Zana, Türkiye siyasetinde barış ve demokratikleşme ihtimalinin sembollerinden biridir. Bu ihtimal, yalnızca bir çözüm önerisi değil; mevcut güç dengeleri açısından yeniden kurucu bir anlam taşır

Tribünler kendiliğinden erkekleşmiş alanlar değildir. Erkekliğin “doğal mekânı” oldukları için değil, iktidar tarafından kontrol edilmesi gereken alanlar oldukları için erkekliğe teslim edilmiş yerlerdir. Çünkü tribün, kalabalığın bir araya geldiği, duygunun yoğunlaştığı, denetimsiz kaldığında siyasete açılma ihtimali taşıyan bir alandır. Sermaye ve siyasal iktidar açısından bu ihtimal bir risk olarak görülür. Risk bastırılmaz; yönetilir.

Bu yüzden tribün yalnızca bir spor mekânı değildir. Aynı zamanda bir düzenek, bir sınır çizme alanıdır. Kimin bağırabileceği, neyin bağırılabilceği, kimin hedef olabileceği burada belirlenir. Tribün “özgür” olduğu için değil, öngörülebilir olduğu sürece makbuldür.

Bu öngörülebilirlik kendiliğinden oluşmaz. Erkeklik burada bir kimlikten çok bir düzen kurma aracı olarak devreye sokulur. İtirazı siyasete ya da iktidara yöneltmek yerine; öfkeyi yana ve aşağıya çeviren bir hatta sokar. Baskının, yoksulluğun ve ekonomik şiddetin yarattığı gerilim bu yolla görünmez kılınır; öfke ezilenlere, kadınlara ve Kürtlere doğru yeniden dağıtılır.

Böylece tribünde yükselen ses, düzeni tehdit eden bir itiraz olmaktan çıkar; düzenin içinde dolaşıma sokulan bir gürültüye dönüşür.

İrkçılık ve cinsiyetçilik burada bir “taşkınlık” gibi görünmez; kontrolün bizzat kendisi olarak devreye girer. Kimin hedef olacağı, kimin susturulacağı, kimin hizaya getirileceği bu yolla belirlenir. Tribün, bu sayede siyasetten arındırılmış gibi görünür; ama aslında siyasetin en çıplak hâllerinden biri burada üretilir.

Tribünlerde Leyla Zana’ya yönelen küfürler ve hakaretler bu nedenle bireysel bir hedefe değil, bir ihtimale yönelmiştir. Leyla Zana, Türkiye siyasetinde barış ve demokratikleşme ihtimalinin sembollerinden biridir. Bu ihtimal, yalnızca bir çözüm önerisi değil; mevcut güç dengeleri açısından yeniden kurucu bir anlam taşır.

Barış ise bu düzen için yalnızca politik bir tartışma değildir; kontrol kaybı anlamına gelir. Düşman fikrinin çözülmesi, öfkenin yönsüzleşmesi, erkekliğin “koruyucu” rolünün anlamsızlaşması demektir. Yani barış, yalnızca bir siyasal hat değil; erkeklik üzerinden kurulan iktidar ilişkilerinin çözülme ihtimalidir aynı zamanda.

Bugün saldırıların yükselmesini, Türkiye’de yeni bir siyasal iklimin yoklanmasıyla birlikte düşünebiliriz. Bu iklim, yalnızca kapalı müzakere masalarında değil; gündelik hayatın içinde, sokakta, ekranda ve tribünde yankı bulan bir gerilim alanı yaratıyor. Henüz adı konmamış bu arayış, alışıldık düşmanlık kalıplarını yerinden oynattıkça tedirginlik üretiyor ve kamusal alanda sert tepkilerle karşılanıyor. Bu yüzden ortaya çıkan gerilim, tribünleri aşarak sokaklara, kamusal alana ve gündelik hayata sızabilecek bir toplumsal hareketlenme ihtimalini içinde taşıyor.

Bu siyasal iklim, iktidarın kendi krizini yönetmeye çalıştığı kırılgan bir geçiş anına işaret ediyor. Barış ihtimali tribünde burada bastırılıyor; çünkü tribün, iktidarın böylesi kırılma anlarında en sıkı denetlemek istediği alanlardan biri. Barışın ve eşitlenmenin açtığı belirsizlik, bu alan üzerindeki baskıyı artırıyor. Düşmanlık çözüldükçe öfkenin yönü değişiyor; ırkçılık ve cinsiyetçilik ise bu yön değişimini durdurmanın başlıca araçları olarak devreye sokuluyor.

Bu kontrol yalnızca tribünlerin içinde kurulmaz. Tribünleri çevreleyen, onları meşrulaştıran ve sınırlarını belirleyen medya dili de bu düzenin asli parçalarından biridir. Medya; düzene, sisteme ve iktidar ilişkilerine yönelen öfkenin nasıl adlandırılacağını,

neyin “normal”, neyin “aşırı” sayılacağını belirler. Böylece sermaye ve iktidarın görmek istediği çerçeve yeniden üretilir.

Son kertede çerçeveyi bozan her söz rahatsızlık yaratır. Gözde Şeker’in hedefe konulması da ortaya çıkan bu rahatsızlıkla birlikte okunmalı. Şeker, ırkçı saldırılara itirazını sistemin dışından değil, medyanın içinden dile getirdi; bu çıkış, saldırıların rastlantı olmadığını, siyasal ve ideolojik bir zeminde kurulduğunu ortaya serdi.

Ancak bu görünülükle barışılmadı. Medyanın sessizliğe, geçiştirmeye ve normalleştirmeye dayalı işleyişi bu sözle kesintiye uğrarken, itirazın bir kadın tarafından dile getirilmesi erkeklik üzerinden kurulan güç ilişkilerindeki huzursuzluğu daha da derinleştirdi.

Bugün tribünlerde, ekranlarda ve kamusal alanda açığa çıkan öfke; ne rastlantısal ne de geçici. Irkçılık ve cinsiyetçilik üzerinden kurulan bu kuşatma, barış ihtimaline, eşitlenme fikrine ve hiyerarşilerin çözülmesine karşı verilen bir savunma refleksidir. Kadınların, Kürtlerin ve itiraz edenlerin hedefe konulması bu gerilim hattında asla tesadüf değildir. Çünkü bu düzen, kendini ancak sınırlar çizerek, denetleyerek ve bastırarak ayakta tutabilir.

Angela Davis bunu şöyle ifade eder:

“Eğer bir sistem olarak kapitalizm ırkçılığı vücuda getiriyorsa, aynı şekilde cinsiyetçiliği de vücuda getirmesi gerekir. Çünkü bu ikisi gerçekte çok sıkı bir biçimde birbirine bağlıdır. Cinsiyetçilik yalnızca kadınlara farklı ve daha değersiz iş rollerinin yüklenmesi değildir; ırkçılıktan hiç de aşağı olmayan bir yabancılaştırma biçimidir. Kadınlar, tıpkı ‘ötekiler’ gibi, denetlenmesi ve sınırlandırılması gereken bir kategori olarak konumlandırılır.”